

TER ONDERTEKENING
Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van

5.12 e

Datum

29 november 2022

Referentie

Bijlagen

- Aangepaste brief met track changes
- Schone versie aangepaste brief
- Bijlage I: Verslag gesprekken NVAO Vlaanderen en Vlaams onderwijsministerie i.r.t. aanbevelingen Onderwijsraad

Intern OCW afgestemd

nota

Aangepaste Brief reactie evaluatie Experiment
instellingsaccreditatie in relatie tot aanbevelingen
Onderwijsraad over instellingsaccreditatie

Aanleiding

U heeft opmerkingen geplaatst bij de conceptbrief aan de Tweede Kamer waarin u reageert op de tussentijdse evaluatie van het Experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie (ILO), in relatie tot aanbevelingen van de Onderwijsraad over instellingsaccreditatie uit het advies 'Essentie van extern toezicht'. Met deze nota wordt u de aangepaste brief voorgelegd ter ondertekening en wordt gereageerd op uw opmerkingen en, in voorkomend geval, toegelicht hoe deze zijn verwerkt in de brief. Overigens is van de gelegenheid gebruik gemaakt in de brief nog enkele redactionele verbeteringen aan te brengen.

Over de voortgang van het traject instellingsaccreditatie wordt u binnenkort met een separate nota geïnformeerd.

Geadviseerd besluit

Graag het verzoek de aangepaste brief te ondertekenen.

Reactie op uw opmerkingen

U vroeg om de bevindingen over de doelmatigheid van het experiment beter uit te leggen, in het bijzonder hoe het experiment tot meer doelmatigheid heeft geleid terwijl de knip tussen de accreditatiestandaarden als onsuccesvol is ervaren (p. 4).

De passage is genuanceerder geformuleerd waarbij de nadruk is gelegd op de verhoogde doelmatigheid die over het geheel genomen is ervaren. Expliciter is gemaakt dat de knip, die niet succesvol was, daar slechts een onderdeel van uitmaakt. Overigens wordt verderop in de brief, in uw eigen conclusie naar aanleiding van het experiment (p. 6), duidelijk dat de minder positieve ervaringen met de knip de invoering van instellingsaccreditatie niet in de weg staan en ook niet afdoen aan uw positieve afdrank van het experiment.

U vroeg in hoeverre binnen het experiment het voordeel van één commissie voor alle instellingen wordt geborgd (p. 5).

Vanuit de sector ontvangen we al geruime tijd signalen dat het bedoelde voordeel van eenzelfde commissie voor meerdere, soortgelijke opleidingen, betrekkelijk is. Dit wordt beschreven op p. 8 van de brief onder het kopje 'Benchmarking en peer

review' in reactie op de Onderwijsraad: het doel van clusterwijze visitaties, namelijk continuïteit en vergelijkbaarheid in beoordelingen van soortgelijke opleidingen, blijkt in de praktijk maar ten dele blijkt te kunnen worden gerealiseerd omdat er vaak relatief veel tijd zit tussen panelbezoeken aan verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster. Daardoor is in feite zelden sprake van een panel dat in dezelfde samenstelling alle opleidingen binnen het cluster visiteert. Daarnaast werkt clusterwijze visitatie – onbedoeld - ook beperkend: vergelijking vindt nu alleen binnen een cluster plaats en niet daarbuiten. Vandaar dat de onderlinge vergelijking van opleidingen met instellingsaccreditatie op een andere manier wordt vormgegeven.

Ook de deelnemende instellingen aan het experiment relativeren sterk de meerwaarde van de clusterwijze visitatie. Naar aanleiding van uw opmerkingen is die bevinding sterker aangezet in de passage op p. 5, wordt aangegeven dat deze signalen aansluiten op eerdere signalen hierover, en wordt verwezen naar de bovengenoemde passage op p. 8 van de brief.

U merkte op dat de potentie van het accreditatiestelsel om kwaliteitscultuur te kunnen bevorderen, vrijblijvend was geformuleerd (p. 5).

Dat is na aanpassing niet meer het geval: u stelt dat kennisdeling van de ervaringen uit het experiment zonder meer bijdraagt aan een stelsel waarin de kwaliteitscultuur wordt bevorderd.

U vroeg hoe we omgaan met zaken die bij het experiment niet goed gingen, of we daar later op terug komen, en hoe dit in andere landen is opgepakt. Ook vroeg u hoe we ondanks de overwegende positieve uitkomsten tot de ferme conclusie komen het experiment niet door te zetten, en wat de gevolgen zijn voor de volgende stappen in dit traject (p. 6).

Het enige element van het experiment dat uitdrukkelijk als niet succesvol werd geëvalueerd is de knip tussen de standaarden, waardoor de deelnemende instellingen geen volledige regie hebben over de opleidingsbeoordeling maar over een deel daarvan. Deze knip – die overigens niet bestaat of heeft bestaan in andere landen - was bij invoering van het experiment het resultaat van een politiek compromis en dus vanuit OCW niet de initiële insteek voor de vormgeving van dit experiment, noch voor de vormgeving van een nieuw accreditatiestelsel. Bij instellingsaccreditatie is er wel volledige regie voor de instelling. Daarom is er bij invoering van instellingsaccreditatie in strikte zin geen sprake van verlenging van het experiment. De positieve uitkomsten van het experiment zijn echter wel degelijk aanleiding om door te gaan met opleidingsbeoordelingen onder eigen regie (zij het volledige eigen regie). De brief is dienovereenkomstig aangepast.

Intern wordt momenteel in overleg met de NVAO nagedacht over een overgang naar het nieuwe systeem die ook voor de deelnemers aan het experiment werkbaar is. We willen voorkomen dat zij vanwege het aflopen van het experiment in 2024, tot aan de invoering van instellingsaccreditatie hun processen moeten aanpassen voor een of enkele tussenliggende jaren.

U vroeg om te benadrukken dat er nog steeds goed zicht is op opleidingsniveau maar dat eerder verandert er wie er verantwoordelijk is in het proces (p. 7).
Dit is aangepast, met de nuance dat niet alleen verandert wie er verantwoordelijk is voor de vormgeving voor het proces maar ook wie uiteindelijk een besluit neemt over de kwaliteit van een opleiding.

U vroeg hoe de overheid kan ingrijpen bij ernstige kwaliteitsgebreken bij een opleiding (p. 9).

In de tekst is aangevuld dat de NVAO, indien daar aanleiding toe is en op uw verzoek, een onderzoek kan instellen naar de kwaliteit van een opleiding en daarover een advies kan uitbrengen. Als minister van OCW behoudt u de bevoegdheid om in te grijpen indien blijkt dat de onderwijskwaliteit niet op orde is en de instelling haar verantwoordelijkheid niet heeft genomen. Zo kunt u als *ultimum remedium*, ook in een stelsel met instellingsaccreditatie, de accreditatie van een opleiding intrekken.

U gaf aan benieuwd te zijn naar hoe de landen die al instellingsaccreditatie hebben, zouden reageren op de punten van de Onderwijsraad en u vraagt hoe die punten daar zijn geadresseerd.

Onderzoeken die we kennen naar ervaringen in landen met een systeem dat vergelijkbaar is met instellingsaccreditatie, bieden niet specifiek inzicht in of en hoe in andere landen de door de Onderwijsraad genoemde punten zijn meegewogen in het ontwerp van de betreffende systemen. In de onderzoeken wordt dan ook niet specifiek ingegaan op de principiële vraag of de overheid direct toezicht moet houden op het opleidingsniveau, of goede interne kwaliteitszorg een waarborg vormt voor goed onderwijs, op de noodzaak tot benchmarking en op de vraag wanneer een interventie-instrumentarium dan wel extern toezicht in zijn algemeenheid, adequaat is. Om over deze ontwerpkeuzes in andere landen meer gefundeerde uitspraken te kunnen doen, zou meer uitgebreid onderzoek op specifiek deze punten nodig zijn.

We hebben wel uitvoerig ambtelijk overleg gevoerd met de NVAO Vlaanderen, en met het Vlaamse onderwijsministerie, over het Vlaamse systeem van de instellingsreview en de mate waarin dat vergelijkbaar is met de Nederlandse situatie. Daarbij is gebleken dat sommige van de door de Onderwijsraad genoemde punten in het Vlaamse systeem worden geadresseerd op een manier die vergelijkbaar is met het Nederlandse systeem van instellingsaccreditatie zoals wij dat voor ogen hebben. Van sommige door de Onderwijsraad genoemde punten blijkt dat deze specifiek zijn voor de Nederlandse context. Waar relevant, nemen we de bevindingen uit de gesprekken met Vlaanderen mee in de uitwerking van instellingsaccreditatie. In de bijlage bij deze nota treft u een verslag van de belangrijkste bevindingen, in het licht van de aanbevelingen van de Onderwijsraad (zie Bijlage I).

Aanpassing indiening TK wetsvoorstel instellingsaccreditatie

In de eerdere versie van de brief was opgenomen dat de indiening van het wetsvoorstel instellingsaccreditatie werd voorzien voor eind 2023. Dit was eerder de beoogde datum voor indiening, maar mede naar aanleiding van bestuurlijk overleg met de stakeholders is afgesproken meer tijd te nemen voor de uitwerking.

Datum
29 november 2022

Inmiddels is daardoor indiening van een wetsvoorstel in 2023 (blijkens overleg met directie WJZ) niet meer haalbaar. In de aangepaste planning gaan we uit van indiening van het wetsvoorstel in de tweede helft van 2024; inwerkingtreding van de nieuwe wet is dan nog steeds haalbaar voor (eind) 2025). Over de precieze implicaties van deze nieuwe planning voor het parlementair proces zullen we u nader informeren in een separate nota.

Bijlage I: Bevindingen ambtelijk overleg NVAO Vlaanderen en Vlaams onderwijsministerie, in het licht van aanbevelingen Onderwijsraad over instellingsaccreditatie

Extern zicht op opleidingskwaliteit en interventie-instrumentarium

Met de NVAO Vlaanderen, en separaat met het Vlaams onderwijsministerie, bespraken we of de Vlaamse overheid voldoende zicht heeft op de kwaliteit van het hoger onderwijs op stelselniveau, en of eventuele gebreken in de kwaliteit(sborging) op opleidingsniveau (tijdig) aan het licht komen.

Bevindingen:

- In de Vlaamse wetgeving is de mogelijkheid opgenomen dat de Vlaamse regering de NVAO de opdracht geeft de kwaliteit te beoordelen bij een specifieke opleiding of een cluster van opleidingen, om zo nauwkeuriger en in vergelijkend perspectief zicht te krijgen op de opleidingskwaliteit. Dit instrument, dat controversieel was onder instellingen bij de invoering van het nieuwe stelsel - is tot dusver niet ingezet.
- In plaats daarvan wordt primair het zicht op onderwijskwaliteit gehouden doordat NVAO Vlaanderen overzichtsrapportages maakt van instellingsreviews en daarmee openbaar maakt wat er op stelselniveau goed en slecht gaat. Het (tussentijdse) zicht op de onderwijskwaliteit bij individuele instellingen wordt in Vlaanderen op informele wijze behouden doordat door de NVAO inzet op relatiebeheer met de instellingen.¹
- Of er daarmee voldoende zicht op kwaliteit is wordt door het Vlaamse onderwijsministerie genuanceerd. Aan een systeem waarin instellingen en opleidingen meer ruimte en vrijheid krijgen, is inherent dat er een risico is op beperkter zicht op opleidingskwaliteit en op vergelijkbaarheid van opleidingen. Deze keuze is, zo stelt het Vlaams ministerie, bewust gemaakt en de uitkomsten daarvan worden geaccepteerd omdat de ingebouwde waarborgen voor de Vlaamse context voldoende zijn en er vertrouwen is in de uitkomsten van het systeem. Het ministerie heeft zodoende naar eigen zeggen beperkter zicht op hoe opleidingen de eigen regie invullen en op de opleidingsbeoordelingen zelf, omdat de instelling zelf mag kiezen hoe zij beoordelingen publiek maakt. Ook de NVAO heeft daar volgens het ministerie

¹ Elke instelling heeft bij NVAO Vlaanderen een aanspreekpunt (meestal de persoon die ook betrokken is op het moment dat er een opleidingsbeoordeling op maat van de eigen regie wordt gedaan) waar ook tussentijds contact mee is. De instelling benadert de NVAO in geval van vragen over bijv. wijzigingen in opleidingen, voornemens tot het starten van nieuwe opleidingen, vragen over interpretatie van de beoordelingskaders, etc. Aan het begin van elk jaar is er in ieder geval een contactmoment, waarbij vooruit wordt gekeken naar accreditaties die op de planning staan. Daarnaast spreekt het bestuur van de NVAO elke 2 jaar met het bestuur van elke instelling. Zo houdt de NVAO vinger aan de pols en zicht op hoe de instelling de eigen regie inricht (dit is voor de NVAO Vlaanderen ook onderdeel van hun eigen interne kwaliteitszorg).

beperkt zicht op, omdat rapporten van instellingsreviews daarover beperkt informatie geven.²

Daarnaast bespraken we of er in Vlaanderen aanleiding was extra waarborgen te introduceren als tegenwicht voor de eigen regie die instellingen hebben verkregen.

Bevindingen:

- Gezien de (politieke) context in Vlaanderen die sterk van de Nederlandse context verschilt is dit onderdeel daar anders ingericht dan nu voor het Nederlandse stelsel wordt overwogen. Er heerst in Vlaanderen beduidend meer vertrouwen ten opzichte van hogeronderwijsinstellingen. Vlaanderen kent geen onderwijsinspectie: er zijn regeringscommissarissen die toezien op de wettelijkheid van het handelen van instellingsbesturen. Zij grijpen in de praktijk zelden in (n.a.v. incidenten), maar adviseren proactief over o.a. personeelskwesties en aanstellingen.
- Voor wat betreft toezicht door de NVAO: vanwege het intensieve relatiebeheer met instellingen is het vertrouwen richting de instelling vanuit de NVAO groot en wordt er geen aanleiding gezien om daarop nog instrumenten zoals steekproeven of risicogericht toezicht in te zetten. Sector, parlement en media vertrouwen tot nog toe op dit systeem en er worden zelden tot nooit vragen gesteld, aldus NVAO Vlaanderen. Het ministerie kent ook kritische geluiden, maar acht de waarborgen in het Vlaamse systeem voldoende.

Benchmarking en peer review

In het licht van de opmerking van de Onderwijsraad over peer review en benchmarking, spraken we met het Vlaamse ministerie en de Vlaamse NVAO over het vergelijkende aspect bij accreditatie.

Bevindingen:

- Het is in ieder geval zo dat conform de ESG, Europese hogeronderwijsinstellingen verplicht zijn tot het organiseren van peer review. Een verplichting tot het (aantonen van) onderling leren door vergelijkbare opleidingen is er niet in de ESG en ook niet in het Vlaamse stelsel. De nadruk die in het Nederlandse debat over accreditatie wordt gelegd op het vergelijkende aspect, herkent men in Vlaanderen niet.
- Hoewel er dus geen verplichting tot benchmarking is in Vlaanderen, zien we - zowel in Vlaanderen als in Nederland - dat er gremia zijn waarin vergelijkbare opleidingen ervaringen en kennis uitwisselen. De verwachting is dat opleidingen in het beoogde Nederlandse systeem van instellingsaccreditatie nog verder gestimuleerd worden om de samenwerking op te zoeken, omdat het onderlinge leren (benchmarking) in het nieuwe systeem in Nederland wel een verplichting zal zijn bij de opleidingsbeoordeling onder eigen regie.

² Er staat bijvoorbeeld niet in hoeveel negatieve opleidingsbeoordelingen een instelling heeft gehad; ook specifieke uitkomsten van opleidingsbeoordelingen en besluiten daarover van het instellingsbestuur zijn niet opgenomen. Die informatie staat ook niet in het jaarverslag van de NVAO. Dit is volgens het ministerie een bij-effect van de 'Waarderende Aanpak'.

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

Hoger Onderwijs en
Studiefinanciering

Van
5.1.2.e

nota

Uitkomst evaluatie experiment instellingsaccreditatie, in relatie tot aanbevelingen over instellingsaccreditatie uit het advies 'Essentie van extern toezicht' van de Onderwijsraad

Datum
26 september 2022

Referentie
33816893

Bijlagen
Kamerbrief experiment
instellingsaccreditatie en advies
Onderwijsraad ho

Aanleiding

In juni heeft u de tussentijdse evaluatie van het experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie (hierna: experiment ILO) aan de Kamer gezonden. U heeft de Kamer geïnformeerd dat zij vlak na de zomer uw beleidsreactie op deze evaluatie zou ontvangen.

Aanvankelijk zou de reactie op de evaluatie van het experiment ILO worden meegenomen in de beleidsreactie van u en MPVO op het advies van de Onderwijsraad 'De essentie van extern toezicht' (de Kamerbrief Toezicht). Hier is van afgezien omdat de inschatting was dat de Kamerbrief Toezicht meer tijd zou vergen en in verband met de voortgang van het traject instellingsaccreditatie een spoedige reactie op de evaluatie van het experiment ILO wenselijk is, zodat er (desgewenst) gelegenheid is tot debat voordat het wetstraject Instellingsaccreditatie in gang wordt gezet.¹ Wel wordt in onderhavige brief de reactie op de evaluatie van het experiment ILO samengenomen met de reactie op dat deel van het advies van de Onderwijsraad dat specifiek betrekking heeft op instellingsaccreditatie.

In de brief gaat u ook in op de uitvoering van de motie Van der Molen en Van der Woude over de wijze van toetsing van anderstalig onderwijs, en uw toezegging tijdens het tweeminutendebat van 14 september jl. om de rollen van de CDHO en NVAO daarbij te verhelderen.

Geadviseerd besluit

Middels ondertekening gaat u akkoord met het versturen van de brief aan de Tweede Kamer.

Kernpunten

- U deelt met de Tweede Kamer de grotendeels positieve uitkomsten van de evaluatie van het experiment instellingsaccreditatie: de kwaliteit van de deelnemende opleidingen is geborgd en er zijn sterke aanwijzingen dat het

¹ Op dit moment vinden er ambtelijke gesprekken plaats over keuzes in de uitwerking van Instellingsaccreditatie. U wordt geïnformeerd over de uitkomsten van deze afstemming. Begin 2023 wordt na bestuurlijke afstemming het wetstraject in gang gezet; het is van belang dat de Kamer zich voor die tijd kan uitspreken.

experiment de betrokkenheid van de onderwijsgemeenschap bij kwaliteitszorg heeft vergroot (zie verder: toelichting).

- Het experiment ILO zult u niet voortzetten. Reden is dat uit de evaluatie van het experiment naar voren is gekomen dat de knip tussen de beoordeling van Kwaliteitskenmerken I en II, zoals vormgegeven in het experiment, als niet doelmatig wordt ervaren.
- Daarnaast gaat u in op de aanbevelingen voor het hoger onderwijs uit het advies van de Onderwijsraad. Het advies richt zich op de beweging van opleidingsaccreditatie naar instellingsaccreditatie. De raad geeft hierbij een aantal overwegingen mee, waarop u in uw reactie ingaat.
- De raad adviseert om de uitkomst van de evaluatie van het experiment instellingsaccreditatie af te wachten. U neemt de uitkomsten mee in de verdere vormgeving.
- De raad merkt op dat instellingsaccreditatie zo zou moeten worden vormgegeven dat het extern toezicht direct zicht houdt op de kwaliteit van onderwijs aan opleidingen. U geeft aan dat bij instellingsaccreditatie het door de overheid afgegeven keurmerk van opleidingsaccreditatie blijft bestaan. Daarnaast blijft het verplicht dat elke opleiding eens in de zes jaar wordt beoordeeld door onafhankelijke deskundigen, en blijven de Europese kwaliteitsnormen, de European Standards and Guidelines van toepassing. Wat verandert is de wijze waarop de accreditatie voor bestaande opleidingen plaatsvindt. Instellingen die instellingsaccreditatie hebben verkregen, krijgen hierover de regie.
- De raad geeft mee dat het op orde hebben van de interne kwaliteitszorg geen waarborg vormt voor goed onderwijs. U geeft aan dat met de instellingstoets onder andere wordt beoordeeld of de instelling een systeem van interne kwaliteitszorg heeft ingericht dat waarborgt dat door de instelling op een goede manier opvolging wordt gegeven aan de oordelen van onafhankelijke deskundigen over de opleiding. Indien het oordeel is dat de opleidingskwaliteit niet goed kan worden geborgd, dan zal dit invloed hebben op de uitkomst van de instellingstoets en dus op het recht van de instellingen om opleidingsbeoordelingen onder eigen regie uit te voeren.
- De raad merkt op dat bij gebrek aan wettelijke normen kwaliteitsbeoordeling voor een belangrijk deel aankomt op benchmarking en het professionele oordeel van experts op een specifiek terrein. In het huidige accreditatiestelsel komt dat tot uiting in de clustergerwijze visitatie van soortgelijke opleidingen en in de relatie tussen visitatie en accreditatie, aldus de raad. De raad overweegt dat in een stelsel met instellingsaccreditatie hierin op een of andere wijze voorzien zal moeten worden. U stelt dat met de introductie van

instellingsaccreditatie de verplichting vervalt tot deelname aan landelijke visitatiegroepen onder beheer van de NVAO, omdat het doel – continuïteit en vergelijkbaarheid in beoordelingen van soortgelijke opleidingen – in de praktijk maar ten dele blijkt te kunnen worden gerealiseerd. In een stelsel van instellingsaccreditatie is de opleiding vrij in het bepalen van de opleiding waarmee zij zich wil vergelijken. Uit het experiment ILO is gebleken dat opleidingen deze ruimte ook pakken en hierin bewuste keuzes maken.

- De raad wijst op het belang van het behoud van een adequaat interventie-instrumentarium indien een individuele opleiding kwalitatief onder de maat is. Bij instellingsaccreditatie zou daarin moeten worden voorzien zodat in dat geval het onderwijs op het opleidingsniveau verbeterd kan worden, zonder dat dit direct hoeft te leiden tot verlies van instellingsaccreditatie voor de gehele instelling. U deelt deze mening. U geeft aan dat een kwaliteitsgebrek op opleidingsniveau in het nieuwe stelsel niet noodzakelijkerwijs een aanleiding is om instellingsaccreditatie te verliezen: het signaleren en op opleidingsniveau oplossen van gebreken kan immers juist een indicatie zijn van effectieve interne kwaliteitszorg. Belangrijke waarborgen voor de opleidingskwaliteit, zoals we deze kennen in het huidige stelsel, blijven bij instellingsaccreditatie behouden. Daarnaast vraagt de stelselwijziging om intensievere samenwerking tussen NVAO en inspectie en komen er nieuwe instrumenten bij om zicht te houden op opleidingskwaliteit; steekproeven, een landelijke database van opleidingsrapporten en een escalatieprocedure op elke instelling voor studenten met zorgen over de opleidingskwaliteit.
- De raad vraagt ten slotte aandacht voor het feit dat er sprake zou zijn van een systematiek waarbij een parallel systeem van extern toezicht in het ho nodig blijft. U geeft aan dat de raad hiermee vermoedelijk doelt op de passage uit de Kamerbrief over de uitwerking van instellingsaccreditatie waarin is aangegeven dat bij weigering of verlies van instellingsaccreditatie als gevolg van de instellingstoets, de opleidingsbeoordeling blijft plaatsvinden op de wijze waarop dit in het huidige stelsel ook het geval is. Hiermee wordt bedoeld dat de instelling in dat geval niet de eigen regie kan voeren over de opleidingsbeoordeling, en de regie hierover bij de NVAO komt te liggen totdat de instelling heeft aangetoond zelf (weer) in staat te zijn zelf de opleidingsbeoordelingen te regisseren. Er zal dus geen sprake zijn van een parallel systeem; er is één systeem dat een aantal modaliteiten kent voor externe verantwoording aan de NVAO. U benadrukt dat de implicaties van een negatief besluit op de toets voor instellingsaccreditatie zorgvuldige doordenking vergen. Echter, in geen geval leidt een negatief besluit op de toets voor instellingsaccreditatie ertoe dat de accreditaties van alle opleidingen van de instelling komen te vervallen.
- U concludeert dat de uitkomsten van de evaluatie van het experiment ILO een ondersteuning zijn van uw voornemen om toe te werken naar

instellingsaccreditatie. De ervaringen en aandachtspunten uit de evaluatie alsook de overwegingen van de Onderwijsraad neemt u mee bij het verder uitwerken van instellingsaccreditatie. Indiening van het wetsvoorstel is voorzien voor eind 2023.

Toelichting

Experiment ILO

In 2018 is het experiment instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsbeoordeling van start gegaan, dat beoogt bij te dragen aan de verdere doorontwikkeling van het accreditatiestelsel. Het doel van het experiment is om te onderzoeken of instellingsaccreditatie met lichtere opleidingsaccreditatie leidt tot versterking van de kwaliteitscultuur, meer eigenaarschap voor studenten en docenten en meer doelmatigheid. Aan het experiment doen vier hogescholen mee. Zij krijgen de ruimte om binnen de European Standards and Guidelines (ESG) hun eigen kwaliteitstoets op de kwaliteitsstandaarden 'onderwijsleeromgeving' en op 'toetsing en examinering' vorm te geven (kwaliteitsaspecten II). De standaarden 'beoogde leerresultaten' en 'gerealiseerde leerresultaten' zijn nog wel door de NVAO beoordeeld (kwaliteitsaspecten I). De aan het experiment deelnemende opleidingen zijn niet verplicht om deel te nemen aan de landelijke visitatiegroepen (clustergewijze visitatie). Het experiment loopt tot 1 oktober 2024.

Belangrijkste conclusies uit tussentijdse evaluatie experiment ILO

- De kwaliteit van het onderwijs is geborgd bij de deelnemende opleidingen: ze zijn allen positief beoordeeld als onderdeel van de opleidingsbeoordeling.
- Er zijn sterke aanwijzingen dat het bieden van meer ruimte en vertrouwen aan ho-instellingen om de eigen kwaliteitszorg vorm te geven op een manier passend bij de instelling, leidt tot het vergroten van betrokkenheid en eigenaarschap van de onderwijsgemeenschap. Dit leidt tot een versterking van de kwaliteitscultuur en minder ervaren lasten.
- Reguliere onderwijsvisitatie wordt door een groot deel van de deelnemende én niet-deelnemende instellingen ervaren als een 'hoepel om doorheen te springen'. Dit komt door een te grote focus op verantwoording van een papieren realiteit die geen of te weinig verbinding heeft met de daadwerkelijke onderwijspraktijk. Men ervaart de onder eigen regie vormgegeven kwaliteitstoetsen als zinvoller.
- De hierboven beschreven knip in de 4 kwaliteitsstandaarden wordt door de deelnemende instellingen unaniem als weinig succesvol geëvalueerd. Het accreditatiekader kent inhoudelijk en conceptueel een logische samenhang. Het uit elkaar halen van de onderdelen wordt als geforceerd en onwerkbaar beschouwd.
- Het separaat toetsen op de verschillende kwaliteitsonderdelen kost eerder meer dan minder tijd. Echter, de lasten werden als minder zwaar ervaren door de opbrengsten van de onder eigen regie vormgegeven toetsing. Die opbrengsten waren bijvoorbeeld inspiratie, betrokkenheid en de focus op

ontwikkelmogelijkheden. Daardoor ervaart men over het algemeen meer doelmatigheid.

- De deelnemende opleidingen waren ontslagen van de plicht om met de andere opleidingen in zogenaamde visitatiegroepen te worden gevisiteerd. Daarbij dienden zij op andere wijze vorm te geven aan de 'beoordeling van de vergelijkbaarheid'. In het onderzoeksrapport wordt geconcludeerd dat hier door alle instellingen en opleidingen nadrukkelijk gehoor aan is gegeven. Zowel deelnemende als niet-deelnemende instellingen en opleidingen relativeren daarbij sterk de mate waarin die vergelijkbaarheid in het reguliere stelsel van clustergewijs visiteren uit de verf komt en vooral ook het belang ervan.

Instellingsaccreditatie

U heeft in april van dit jaar de Kamer geïnformeerd over het voornemen om per 2025 het nieuwe systeem van instellingsaccreditatie in te willen voeren. Dankzij een voortraject van jaren heeft nagenoeg het hele hogeronderwijsveld in februari 2021 haar steun uitgesproken voor de invoering. Blijkens schriftelijke vragen van de Kamer over instellingsaccreditatie is zij op het moment verdeeld over de wenselijkheid daarvan. Ook weten critici buiten de Kamer de laatste tijd vaker de media te vinden.

Het advies van de Onderwijsraad, dat scherpe aanbevelingen doet over de eventuele invoering van instellingsaccreditatie en wijst op risico's, zet mede de toon van het huidige debat over instellingsaccreditatie. De evaluatie van het experiment ILO laat zien dat de deelnemende opleidingen positieve resultaten zien na het experimenteren met instellingsaccreditatie. Onderhavige brief kan daarom bijdragen aan het behouden van momentum en draagvlak van de stakeholders, en het verkrijgen van steun in de Kamer.